LITERATURA

- DAMOHORSKÝ, M. Vlastnické právo a ochrana životního prostředí. In Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám. 2005.
- CHYBA, J. – PRŮCHOVÁ, I. Omezení vlastnického práva k pozemku z důvodu obecného zájmu. 1998.
- HANÁK, J. Vyvlastnění z environmentálních důvodů. 2015
- JANČÁŘOVÁ, I. a kol. Vlastník a podnikatel při ochraně životního prostředí. 2015.
- KOCOUREK, T. Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí. 2012.
- KUSÁK, M. Omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů. České právo životního prostředí 1/2005.

Osnova

1. východiska a ústavní zakotvení
2. vlastnické právo ke složkám životního prostředí
3. omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí
4. využití vlastnického práva jaké nástroje k ochraně životního prostředí

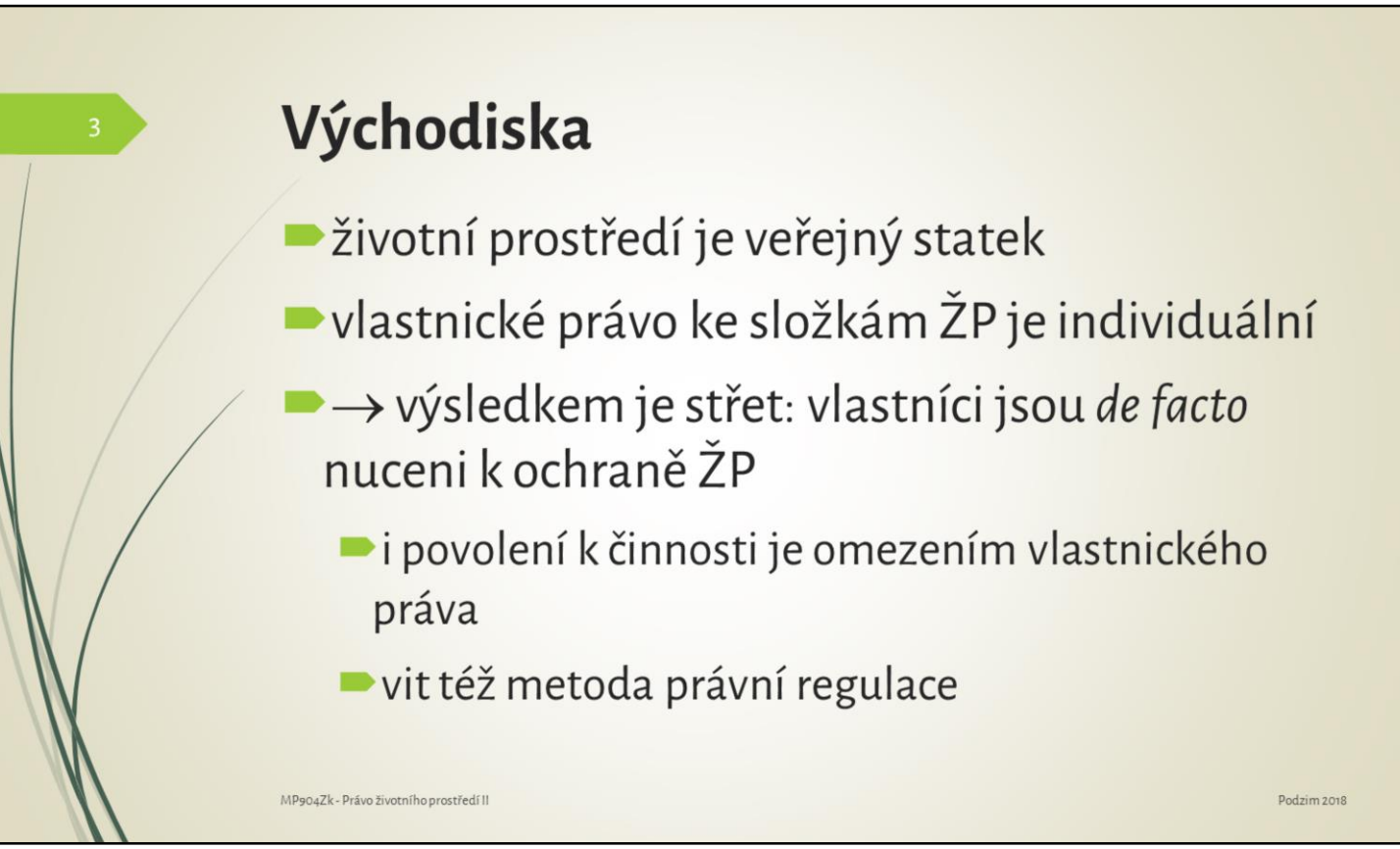

Nález ÚS sp. zn. PL. ÚS 15/96

- Pro veřejné statky je typické, že prospěch z nich **je nedělitelný a lidé nemohou být vyloučeni z jeho požívání**. Příklady veřejných statků jsou národní bezpečnost, veřejný pořádek, zdravé životní prostředí. Veřejným statkem se tudíž určitý aspekt lidské existence stává za podmínky, kdy není možno jej pojmově, věcně i právně rozložit na části a tyto přiřadit jednotlivcům jako podíly. (K pojmu veřejné statky v ekonomické literatuře viz např. P.A.Samuelson - W. Nordhaus, Ekonomie, Praha 1991, s. 770-771, 982; v literatuře právnické např. J. Raz, Right-Based Moralities, in: Theories of Rights, (Ed. J. Waldron), Oxford 1984, s. 187; R. Alexy, Recht, Vernunft, Diskurs. Studien zur Rechtsphilosophie, Frankfurt a. M. 1995, s. 239 a násl.) … Pro základní práva a svobody je, na rozdíl od veřejných statků, typická jejich distributivnost. Aspekty lidské existence, jakými jsou např. osobní svoboda, svoboda projevu, účast v politickém dění a s tím spjaté volební právo, právo zastávat veřejné funkce, právo sdružovat se v politických stranách atd., lze pojmově, věcně i právně členit na části a tyto přiřadit jednotlivcům.

Vyhuben člověkem

Před sto lety vymřel holub stěhovavý. Poslední byla Martha

08.09.2014 18:14 Původní zpráva

SDÍLEJTE: TWITTER EMAIL

Kdysi jich v ohromných hejnech létalo tři až pět miliard. Jenže už sto let není na světě jediný holub stěhovavý. Poslední samička Martha uhynula v americké zoo začátkem září 1914. Holub stěhovavý je jeden z největších symbolů vyhubení jednoho živočišného druhu člověkem. Býval to nejpočetnější ptačí druh na světě, který obýval rozsáhlá území v Severní Americe. Hejna byla téměř dva kilometry široká a tři sta metrů dlouhá. V době svého největšího rozmachu byl každý třetí pták na tomto kontinentě holub stěhovavý.

http://www.tyden.cz/rubriky/relax/zvirata/pred-sto-lety-vymrel-holub-stehovavy-posledni-byla-martha_317701.html

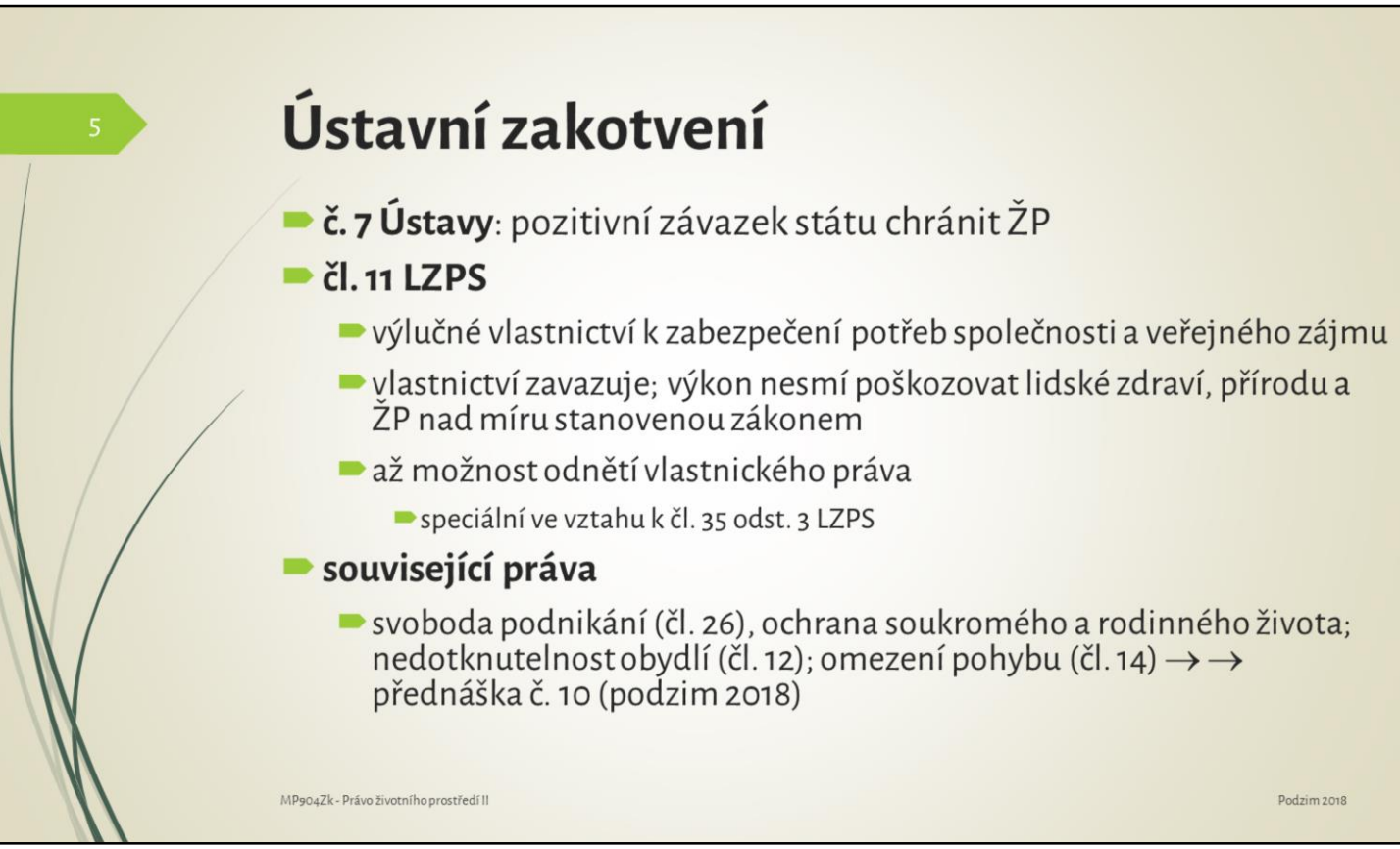

- **Pl. ÚS 18/17 (bod 128):** Nelze dále přehlížet ústavně garantovanou možnost, že stát může stanovit, který majetek může být pouze v jeho vlastnictví z důvodu zabezpečení potřeb společnosti, rozvoje hospodářství či veřejného zájmu (čl. 11 odst. 2 Listiny), která navazuje na čl. 7 Ústavy, podle něhož stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu životního prostředí. Jinými slovy, (především) stát má pozitivní závazek chránit životní prostředí, který může naplnit mj. i tím, že bude centralizovat vlastnictví pozemků na území národního parku. Uvedené se projevuje v již výše přezkoumaném zákazu zcizovat pozemky v národním parku ve vlastnictví státu podle § 23 ZOPK a rovněž v možnosti státu odkoupit pozemky na území národního parku, jsou-li důležité z hlediska naplnění cílů ochrany přírody a krajiny.

6

VLASTNICKÉ PRÁVO KE SLOŽKÁM ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

- https://www.tatrakon.sk/product/tatransky-vzduch/
- https://www.youtube.com/watch?v=_PyO9QPyrnk
- https://www.tyden.cz/rubriky/relax/zabava/slovaci-v-plechovkach-nabizi-ke-koupi-tatransky-vzduch_438083.html

Český vzduch na prodej

27. listopadu 2007 10:37

Čistý vzduch se v nejbližších pěti letech stane zřejmě velmi cenným vývozním artiklem. Zájemci se už houfují u plynových kohoutů, které ovládá ministerstvo životního prostředí a které se poprvé v historii otevřou v příštím roce.

Čistý vzduch se stává velmi vzácným zbožím. Ilutrační foto | foto: Radomír Plaček

Japonsko včera potvrdilo, že jedná s českým ministerstvem životního prostředí o odkupu takzvaných kreditů na vypouštění oxidu uhličitého, nejznámějšího skleníkového plynu.

- http://ekonomika.idnes.cz/cesky-vzduch-na-prodej-obd-/ekonomika.aspx?c=A071127_866061_ekonomika_maf
- https://www.eex.com/en/market-data/environmental-markets/spot-market/european-emission-allowances#!/2018/12/19

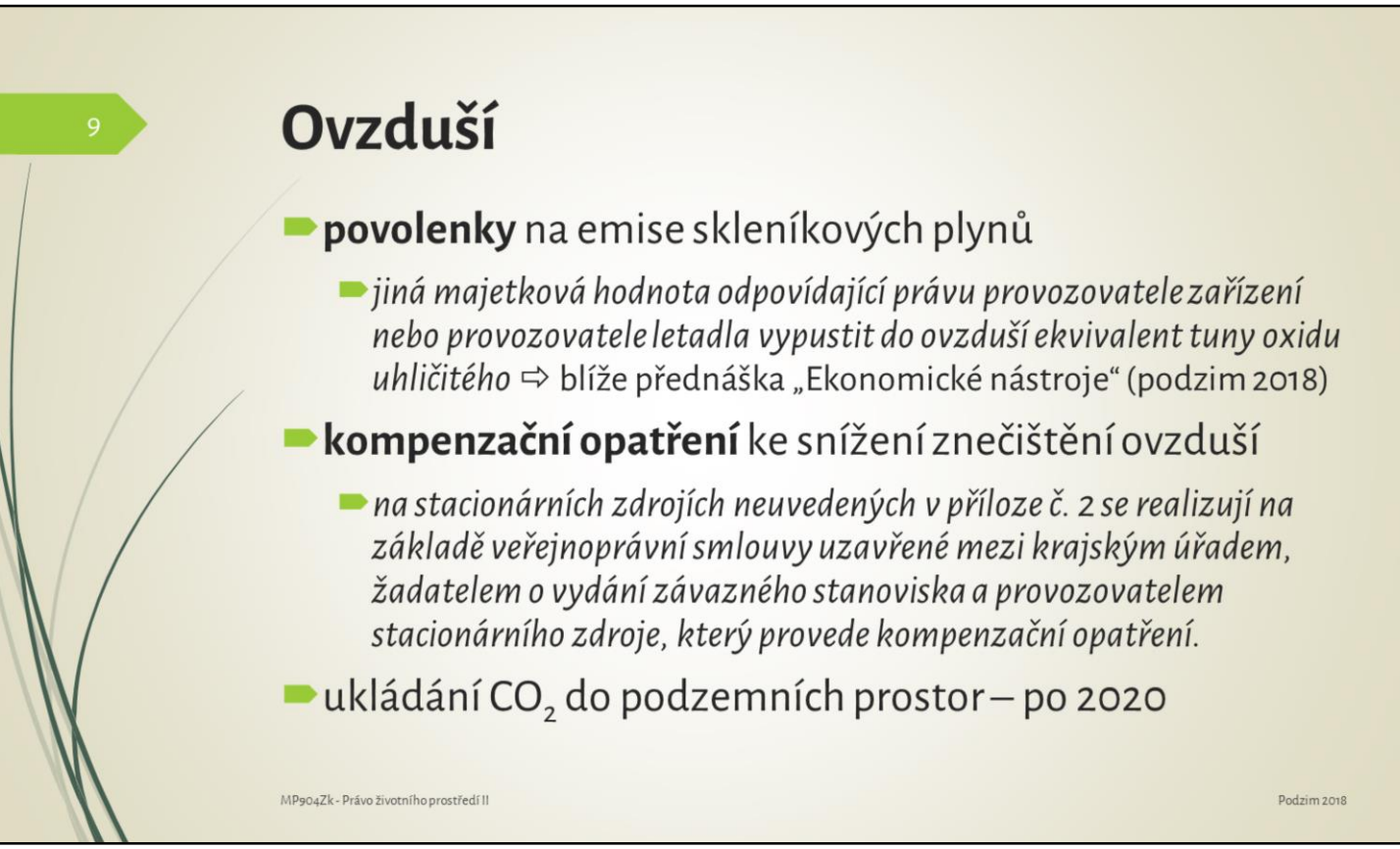

- § 2 písm. t) zákona č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
- § 11 odst. 5 až 7 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší
  - v modifikované podobě se obdobná podmínka používala již dříve. srov. např. proces EIA Krajského integrovaného centra využívání komunálních odpadů v Moravskoslezském kraji. „Ze žádosti musí být zřejmé, že množství emisí znečišťujících látek za rok, dosahované provozem záměru (KIC) bude nižší než úbytek ročních emisí odpovídající snížení výkonu Teplárny Karviná, případně Teplárny ČSA (smluvně zabezpečené v rámci plnění podmínky č. 4 tohoto stanoviska).“https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_MZP284

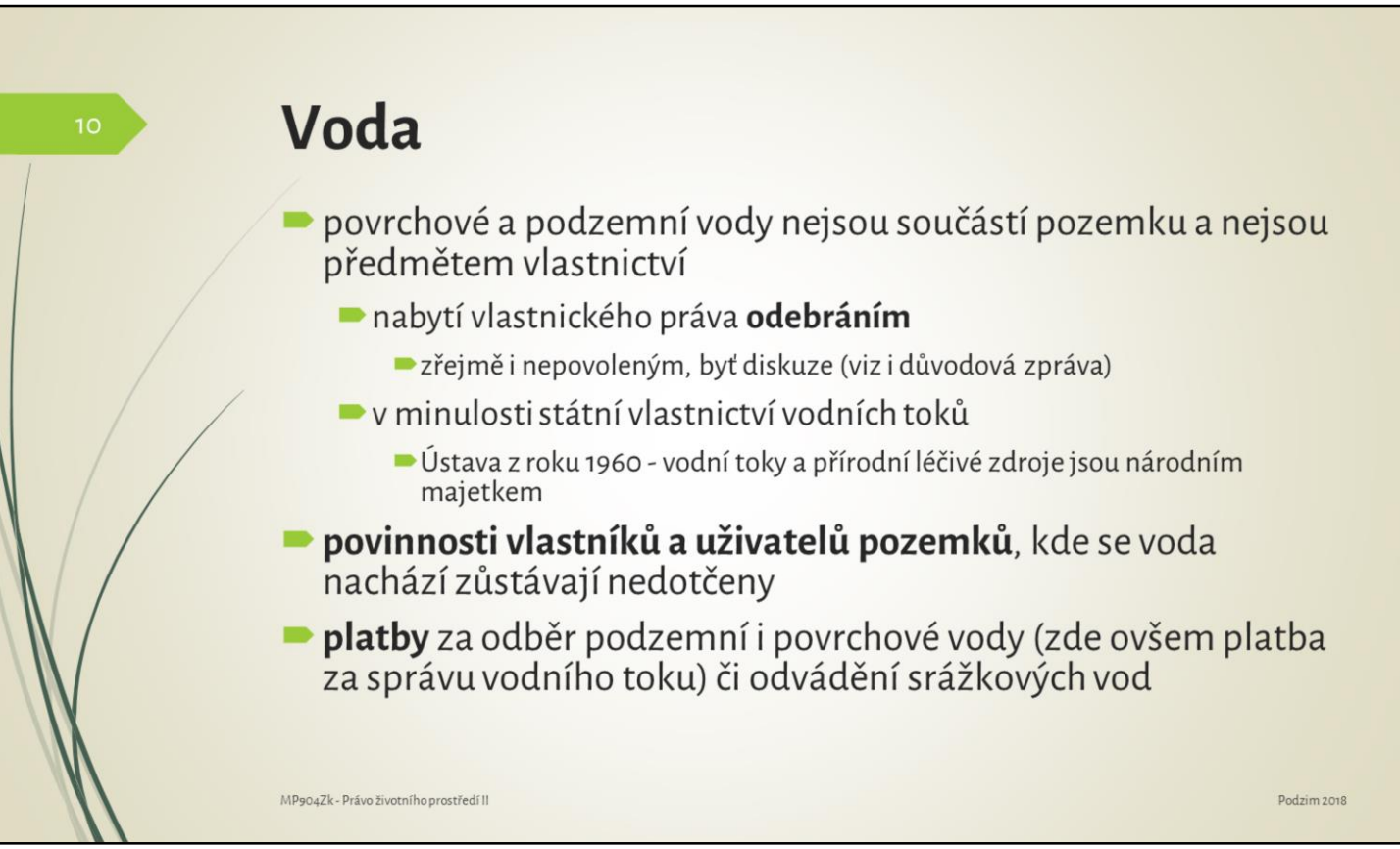

- NS 28 Cdo 3442/2008: Dovolací soud má za to, že ustanovením § 20 odst. 6 zákona o vodovodech a kanalizacích, které vyjímá z povinnosti platit za odvádění srážkových vod vlastníky pozemních komunikací veřejně přístupných, zoologické zahrady, nemovitosti určené k individuálnímu bydlení a domácnosti, nezasahuje do žádného z ústavně zaručených práv žalovaného, neboť žalovaný je toliko zavázán **platit za službu, kterou mu žalobce jako provozovatel kanalizace ve formě odvádění srážkových vod poskytuje**. Osvobození vlastníků pozemních komunikací je legitimně odůvodněno tím, že se jedná typicky o osoby shodné s vlastníky kanalizace (tj. o stát, kraje a obce), a kteří by tudíž platili za užívání vlastní věci (srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 274/2001 Sb.). Osvobození staveb určených k trvalému bydlení a domácností pak vychází ze sociálních důvodů, osvobození zoologických zahrad z potřeb ochrany přírody. Dovolací soud proto v uvedeném ustanovení neodůvodněnou nerovnost neshledal.

11

Přírodní léčivé zdroje

- Přírodním léčivým zdrojem je přirozeně se vyskytující minerální voda, plyn nebo peloid, které mají vlastnost vhodnou pro léčebné využití, a o tomto zdroji je vydáno **osvědčení** podle tohoto zákona.
  - nejsou součástí ani příslušenstvím pozemků a nejsou předmětem vlastnictví
  - nabytí vlastnického práva povoleným odejmutím ze zdroje
    - **Peloidem** se rozumí rašelina, slatina nebo bahno.
    - nemá-li vlastnosti vhodné pro léčebné využití → není nerost → je součástí pozemku

- Přírodním léčivým zdrojem je přirozeně se vyskytující minerální voda, plyn nebo peloid, které mají vlastnost vhodnou pro léčebné využití, a o tomto zdroji je vydáno osvědčení podle tohoto zákona. Peloidem se rozumí rašelina, slatina nebo bahno. Minerální vodou pro léčebné využití se rozumí přirozeně se vyskytující podzemní voda původní čistoty s obsahem rozpuštěných pevných látek nejméně 1 g/l nebo s obsahem nejméně 1 g/l rozpuštěného oxidu uhličitého nebo s obsahem jiného pro zdraví významného chemického prvku anebo která má u vývěru přirozenou teplotu vyšší než 20 °C nebo radioaktivitu radonu nad 1,5 kBq/l.
- Vícha, O. Rašelina jako objekt právních vztahů. https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Vicha_Ondrej_(4323).pdf

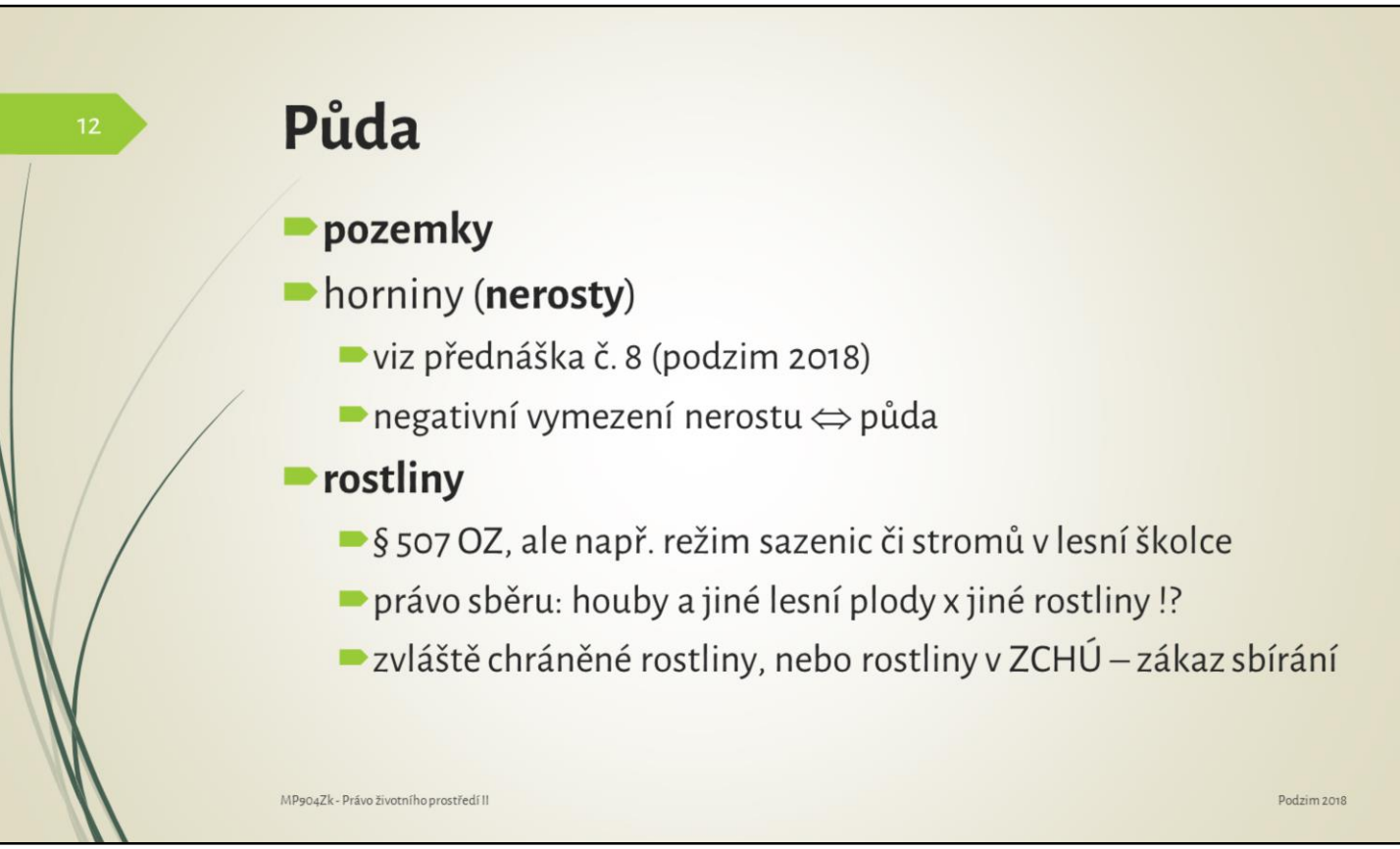

- Houby (Fungi, dříve Mycophyta) představují velkou skupinu živých organismů dříve řazenou k rostlinám, ale nyní vyčleněnou jako samostatnou říši. Její zástupce lze nalézt po celé Zemi a vyskytují se mezi nimi významní rozkladači, parazité či v průmyslu i potravinářství využívané druhy. Mnoho druhů náleží mezi mutualisty žijící v symbióze s cévnatými rostlinami nebo s řasami. K roku 2017 je známo kolem 120 000 druhů hub, ale předpokládá se existence až 3,8 milionů druhů. V Česku je zjištěno asi 10 000 druhů. Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Houby
- ŠALAMOUN, M. Houby jako předmět právních vztahů. Právní rozhledy. 2007, č. 3, s. 88-93.
- pozor na apríl: http://zlin.cz/510413n-skvela-zprava-pro-obecni-pokladny.-houbari-zaplati-nalezne
- § 16 odst. 2 ZOPK: Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno sbírat rostliny s výjimkou běžného obhospodařování pozemků, výzkumu povoleného nebo organizovaného orgánem ochrany přírody nebo práva obecného užívání lesů podle jiného právního předpisu.
- § 29 písm. a) ZOPK: V národních přírodních rezervacích je zakázáno sbírat či odchytávat rostliny a živočichy, nejde-li výkon rybářského a mysliveckého práva se souhlasem orgánu ochrany přírody.

Novinky.cz

Český poustevník Slovákům nesedí

Brněnský poustevník našel útočiště v jeskyni přímo uprostřed Národního parku Slovenský ráj. Podle deníku Nový čas se Marek Š. do Slovenského ráje zamiloval před pár lety, když se zúčastnil výpravy po zdejších jeskyních.

Poustevník z Brna, který na Slovensku žije v jeskyni, vadí tamějším ochranářům přírody. Ilustrační foto
FOTO: CHANTER

středa 17. prosince 2003, 9:09 - BRATISLAVA

Před rokem se rozhodl se, že v jedné z jeskyň bude žít a meditovat. Potíž je v tom, že svým počínáním porušuje zákony Slovenské republiky.

"Osobně proti mladému muži z Brna, ani proti jeho životu nic nemám, ale svým pobytem v jeskyni porušuje zákon," uvedl ředitel národního parku Slovenský ráj Dušan Bevilaqua.

https://www.novinky.cz/koktejl/21994-cesky-poustevnik-slovakum-nesedi.html

Jeskyně

- **podzemní prostory vzniklé působením přírodních sil**, včetně jejich výplní a přírodních jevů v nich
- zákon č. 218/2004 Sb. stanovil, že *není součástí pozemku a nejsou předmětem vlastnictví*
  - § 61 odst. 3 ZOPK
- zřejmě součástí výhradního ložiska
- v ostatních případech
  - res nullius?
  - samostatná nemovitá věc – res extra commercium?
  - není věcí?

15

Zvířata - živočichové

- § 494 OZ – **dereifikace** zvířat
  - ale *„ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze“*
  - mj. zákaz opuštění zvířete, vyloučení zvířat v zájmovém chovu z výkonu rozhodnutí → blíže jaro 2017
- volně žijící (divoká) – res nullius
  - není vztah k pozemku
  - **výjimky:**
    - zvěř v oboře - 28 Cdo 4487/2007
    - ryby v rybníku – mj. § 1049 OZ
    - náhrada nákladů na zarybnění – 25 Cdo 3335/2013

- § 322 OSŘ: Z výkonu rozhodnutí jsou vyloučeny zejména tyto věci ve vlastnictví povinného nebo ve společném jmění povinného a jeho manžela: - zvířata, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako jeho společník.
- 28 Cdo 4487/2007: Nejvyšší soud zastává ve své judikatuře konstantní právní názor (shodně se stanoviskem Ústavu státu a práva Akademie věd ČR, publikovaným v časopise Právník, č. 1 ročník 1994, str. 81), že zvířata chovaná v uzavřených oborách jsou ve vlastnictví toho, kdo tato zvířata koupil či vyšlechtil (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 980/2005). Správnost tohoto závěru je zřejmá i z možnosti uživatele honitby prodávat ulovenou, popř. odchycenou zvěř, zvěřinu a jiné části zvěře, pocházející z jeho honitby, ve smyslu § 51 odst. 1 zákona o myslivosti č. 449/2001 Sb. Přičemž platně může prodat věc, tedy i zvěř, jen její vlastník. Tento závěr lze samozřejmě vztáhnout pouze na zvěř, chovanou v oboře.
  - srov. ale též ZEMANDL, O. K otázce vlastnictví zvěře v oboře. Právní rozhledy. 2014, č. 19, s. 673-675.

16

OMEZENÍ VLASTNICKÉHO PRÁVA Z DŮVODU OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

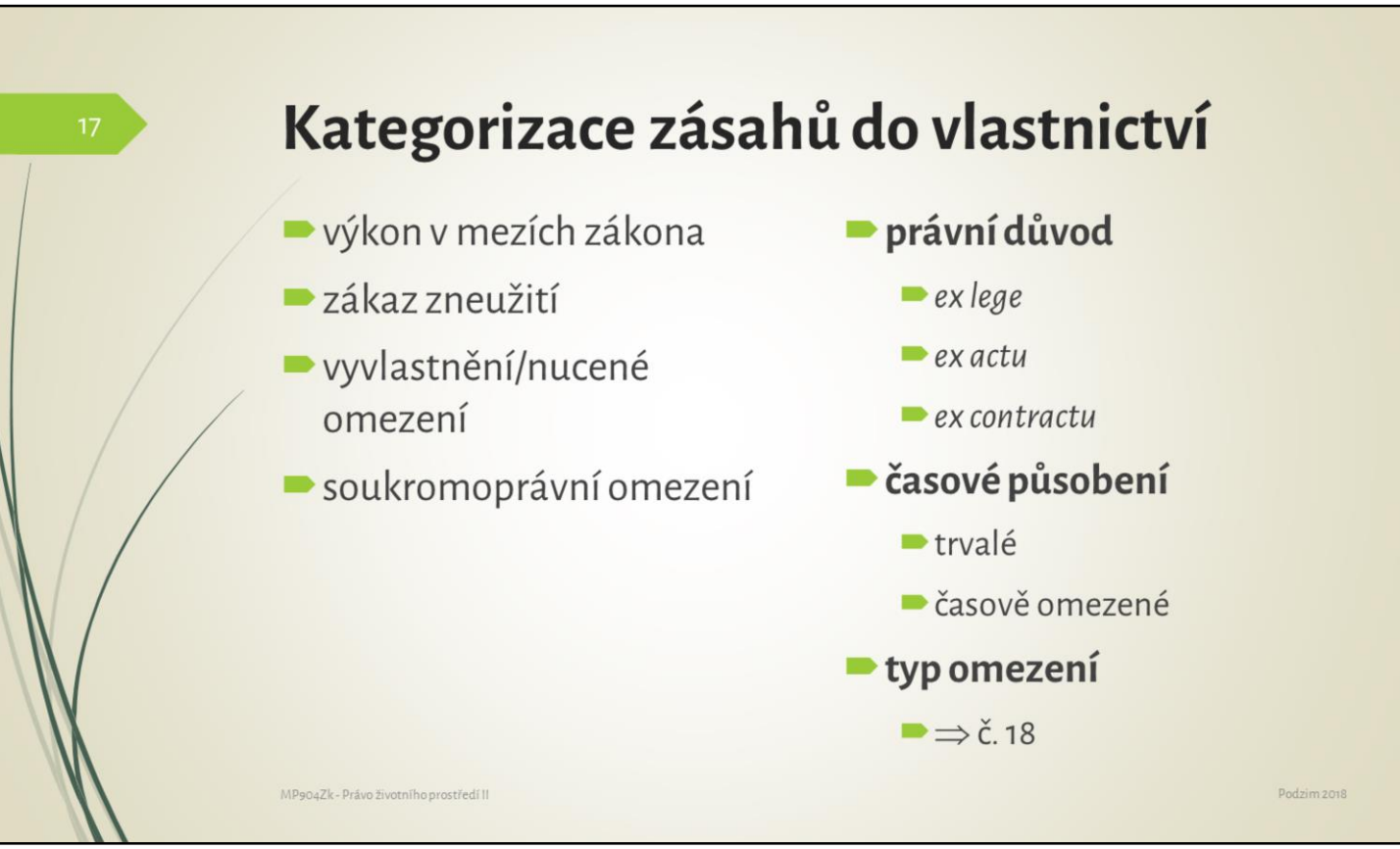

- Podle JUDr. Jany Tkáčikové, Ph.D.: Prezentace Právo životního prostředí, jaro 2013.

Typy omezení

- **zdržení se činností**
  - zákaz stavební činnosti, regulace hospodaření na pozemku, omezení rekreačních aktivit, vyloučení těžby dřeva atd.
- **strpění činnosti** k ochraně životního prostředí
  - např. opatření ke zlepšování přírodního prostředí (§ 68 ZOPK)
- **nenakládání s věcí**
  - předkupní právo státu → č. 37
  - zákaz zcizení státních pozemků ve ZCHÚ → č. 37
  - nemožnost nabýt vlastnické právo – zvířata
  - i nezničení věci: specificky u zvířat, znehodnocení kulturní památky
- **aktivní jednání**
  - opatření proti působení škodlivých činitelů na les, údržba břehů koryta (často limitováno možnostmi vlastníků)

Veřejné užívání složek ŽP

- **obecné užívání lesů** (§ 19 LZ)
  - včetně sběru lesních plodů pro osobní potřebu
- **volný pohyb v přírodě** (§ 63 ZOPK)
  - s výjimkou pozemků fyzických osob
  - omezení vstupu pro ochranu přírodu
- obecné nakládání s povrchovými vodami (§ 6 VZ)
- **veřejná prostranství** (§ 34 OZř)
  - mj. veřejná zeleň a parky
  - přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.

20

Vyvlastnění s environmetálním prvkem

Vybrané geologické práce

Vodní díla

Územní systémy ekologické stability

Asanace a ozdravění území

Ochrana přírodních léčivých zdrojů

Zřízení chráněných území – do 2006

Záchrana kulturních památek

- ÚSES: nanejvýš v pozemkových úpravách - dle metodiky se nemá vymezovat jako veřejně prospěšné opatření - Jako VPO s možností vyvlastnění či uplatnění předkupního práva by měly být vymezovány jen ty části ÚSES, které nejsou funkční a je u nich možnost výkupu pro budoucí realizaci (dohoda s vlastníkem apod.). https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/39EF155AA2F7C4E4C1257A7900286995/$file/Vestnik_8_2012.pdf
- § 60 ZOPK: zřejmě nikdy nepoužit

Jak zachránit památky na spadnutí? Zvažujeme i vyvlastnění, říká radní

Praha /FOTOGALERIE, INFOGRAFIKA/ - V hlavním městě je přes třicet chátrajících památek. Jednou z možností jejich záchrany je vyvlastnění. To radní Jan Wolf připouští třeba v případě Nádraží Vyšehrad. Podle Národního památkového ústavu se v metropoli nachází celkem 34 kulturních památek ohrožených chátráním. Patří mezi ně původní venkovské usedlosti, vily, měšťanské domy, průmyslové objekty, ale třeba i zajímavá trafostanice.

16.7.2016 SDÍLEJ:

https://www.denik.cz/ostatni_kultura/jak-zachranit-pamatky-na-spadnuti-zvazujeme-i-vyvlastneni-rika-radni-20160715.html

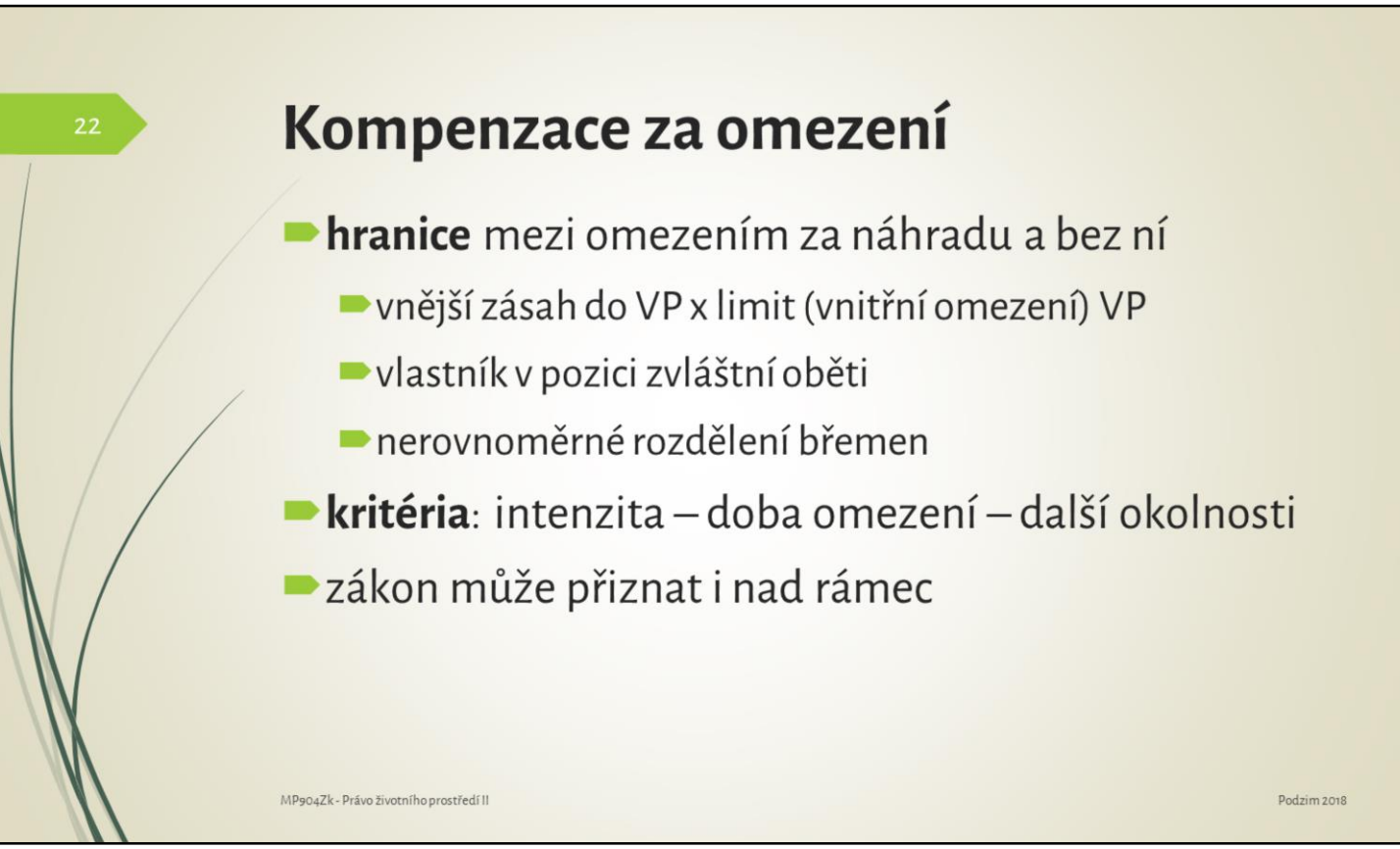

- srov. např. též NS 22 Cdo 1022/2014: Nárok na náhradu za omezení vlastnického práva nevzniká v případě jakéhokoli omezení vlastnického práva (vlastnické právo ze své samotné povahy není neomezené, naopak je omezeno řadou předpisů soukromého i veřejného práva), nýbrž jen v případě, kdy **omezení dosáhne takové intenzity, že je zasažena samotná podstata vlastnictví**. … Náhrada za omezení vlastnického práva má být proto stanovena úvahou soudu, která zohlední všechny konkrétní okolnosti případu. Zejména je třeba zohlednit, nakolik ochranné pásmo vlastníka ve využívání jeho pozemku skutečně omezuje, jak dlouho ochranné pásmo trvá, jaký byl dosavadní a do budoucna předpokládaný způsob využití zasaženého pozemku. Lze přihlédnout například i k tomu, za jakých podmínek vlastník pozemek nabyl a zda již v okamžiku nabytí ochranné pásmo existovalo.

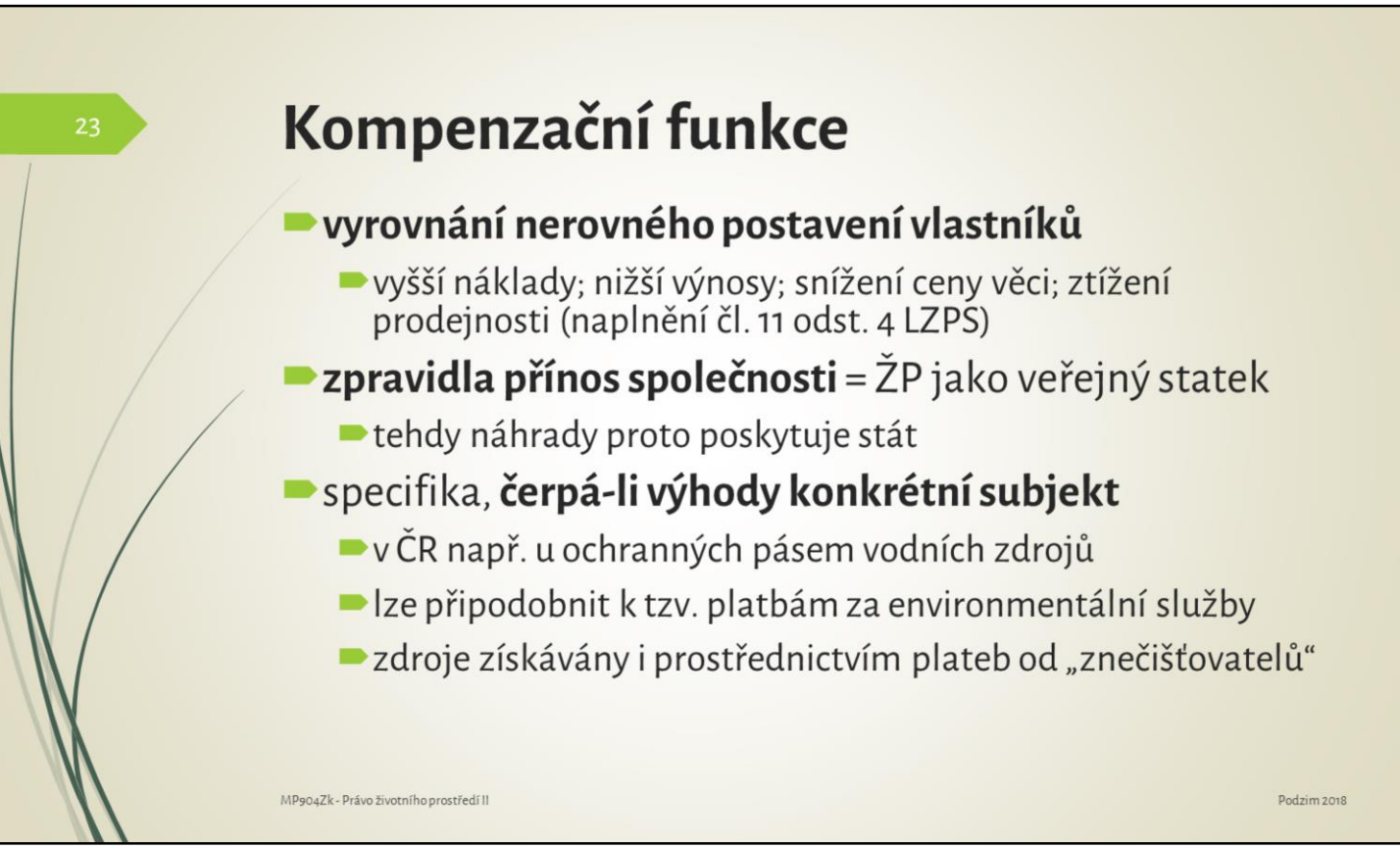

- srov. § 30 odst. 11 vodního zákona: Za prokázané omezení užívání pozemků a staveb v ochranných pásmech vodních zdrojů náleží vlastníkům těchto pozemků a staveb náhrada, kterou jsou **povinni na jejich žádost poskytnout v případě vodárenských nádrží vlastníci vodních děl umožňujících v nich vzdouvání vody**, v ostatních případech oprávnění (§ 8) k odběru vody z vodního zdroje; je-li jich více, poměrně podle povoleného množství odebírané vody.

24

The Vittel PES programme has persuaded farmers to reconvert to extensive low-impact dairy farming, including abandoning agrochemicals, composting animal waste and reducing animal stocks.

Case study: Vittel (Nestlé Waters)

Mineral water bottler Vittel has run a PES programme since 1993 in its 5,100 ha catchment at the foot of the Vosges Mountains in eastern France, to keep the high quality of aquifer water. The programme pays all 27 farmers in the 'Grande Source' watershed to adopt best practices in dairy farming. It is implemented through Agrivair, a buyer-created agricultural extension agency, which has a solid local base and is trusted by farmers.

The programme is fairly complex in design, combining conditional cash payments with technical assistance, reimbursement of incremental agricultural labour costs, and even arrangements to take over lands and provide usufruct rights to the farmers. Contracts are long-term (18–30 years), payments vary according to service provision costs on a farm-by-farm basis, and both land use and water quality are closely monitored over time.

Total costs (excluding the intermediary's transaction costs) were over €24.25 million from 1993–2000, or an estimated 980€/ha per year. This is equivalent to 1.52€/m^3 of bottled water produced.

- http://www.efi.int/files/attachments/publications/efi_policy_brief_7_eng_net.pdf

Motivační funkce

- **≠ ekonomický nástroj ochrany ŽP** (chybí možnost volby)
- vlastník posuzuje i vymahatelnost povinnosti zůstává fakticky možnost volby
  - **vlastníci jsou ochotnější respektovat**, „vyplatí-li“ se to
  - zmirňuje odpor proti regulaci
- nejen pro omezené vlastníky, ale též pro osoby mající prospěch z omezené činnosti vlastníka, pokud jsou povinny se na náhradách podílet

Když vydra ničí ryba ničí

České Budějovice – Český rybářský svaz – Jihočeský územní svaz České Budějovice (ČRS) zažaloval Českou republiku – Krajský úřad Jihočeského kraje o 120 024 korun náhrady škody způsobené vydrou říční na rybách v rybářských revírech Jihočeského kraje, kde svaz vykonává rybářské právo. Škodu vyčíslil na základě znaleckého posudku jako hodnotu ryb zkonzumovaných vydrou od 23. června 2011 do 2. července. 2011 a v navazujících dnech od 3. do 12. července 2011.

10.6.2015 SDÍLEJ:

http://ceskobudejovicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/kdyz-vydra-nici-ryba-nici-20150610.html

Lesníci volají po zachování náhrad újmy za ochranu přírody

20. únor 2017 Kategorie Lesnictví Komentáře (17)

Video v článku. Sněmovna bude 21. 2. rozhodovat o konečné podobě novely zákona o ochraně přírody a krajiny. Novela chce změnit pravidla pro vyplácení náhrad újmy za to, že úřední omezení spojená s ochranou přírody ztěžují majitelům lesů hospodaření. Pokud bude schválena, prostředky nebudou vypláceny správcům státních lesů, zatímco jiným vlastníkům ano. Návrh novely ZOPK jednoznačně povede k prohloubení střetu vlastníků a správců lesních majetků se zájmy státní správy ochrany přírody. Potřebu ochrany přírody jako takové vlastníci lesa nezpochybňují, naopak, ochrana přírody je neodmyslitelnou součástí práce lesníků, jde však o míru požadavků jak orgánů státní správy, tak NGO.

- http://www.silvarium.cz/lesnictvi/lesnici-volaji-pred-hlasovani-o-novele-zakona-114-po-zachovani-ujem-za-ochranu-přírody
- https://lesycr.cz/tiskova-zprava/poslanci-ve-shode-se-senatory-vsem-budou-nadale-vyplaceny-nahrady-za-ujmy-zpusobene-ztizenym-hospodarenim-v-lesich-kvuli-ochrane-prirody/

28

Regulační a internalizační funkce

- **volba nástrojů ochrany, tj. zohlednění nákladů**
  - je-li bez kompenzace (tj. zadarmo) ⇒ nadužívání
  - s kompenzací by měla být regulace efektivnější
- **internalizace pozitivních externalit**
  - vlastní důvod omezení vlastnického práva
  - různé na straně vlastníků i těch, co mají z omezení prospěch ⇒ až bez náhrady?

- ST 739 – 7. volební období - http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=739

Forma náhrady

- zpravidla peněžitá
  - jednorázová při vzniku omezení
  - opakující se při opakovaném vzniku újmy
- **naturální**
  - tvorba ÚSES
  - směny pozemků ve ZCHÚ
  - odborná pomoc – obnova kulturních památek

Hodnocení právní úpravy

- *„Rozdíly, které lze nalézt v úpravě vzájemně si podobných náhrad újmy, vznikají nekoncepčním přístupem k této matérii.“*
  - Kocourek, T. Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí. 2012, s. 57.
- *„právní úprava vesměs postrádá potřebnou koncepčnost, jednotnost a ucelenost, … nicméně to není nedostatek.*
  - Kusák, M. Omezení vlastnického práva z důvodů ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů. České právo životního prostředí č. 1/2005. s. 77

Vyčíslení kompenzací

- *„neexistuje-li prozatím metoda, pomocí níž by bylo možno zcela přesně určit výši škody na lesních porostech na jednotlivých územích ve vztahu k jednotlivým zdrojům znečištění, je výpočet opírající se o rozptylovou studii a Gaussův matematický model plně dostačujícím podkladem pro závěr o výši škody … popsaný způsob výpočtu nemá ambice stanovit přesnou výši škody, nýbrž - vzhledem k jeho limitům - slouží toliko jako způsobilý podklad pro určení výše škody úvahou soudu“* (NS 32 Cdo 1808/2010)
- chybí analýzy přínosů z omezení

Jak stanovit náhradu?

Vyšší náklady

Nižší výnosy

Snížení hodnoty

Prospěch z omezení

Jednorázová náhrada: vlastnosti

Nízké transakční náklady

Nezohledňuje budoucí změny

Obtížné určitelná

Náhrada ihned

Náhrada ve splátkách: vlastnosti

Aktuální data

Přesnější

Rozložení v čase

Nízké platby

Vyšší transakční náklady

35

Kompetence

- *„zákon č. 114/1992 Sb. je veřejnoprávní normou, protože dává oprávnění státu zasahovat jednostrannými úkony do práv a povinností fyzických a právnických osob. Na druhé straně nárok vlastník anebo nájemce na náhradu újmy, který mu vznikne v důsledku omezení vyplývajícího z části třetí až páté tohoto zákona, …, **je svou povahou nárokem občanskoprávním**. Rozhodování orgánu veřejné moci s totiž vztahuje především k regulaci hospodaření podle tohoto zákona, kdežto újmy, které případně z omezení hospodaření vzniknou vlastníkům či nájemcům, mají charakter majetkový a účastníci tohoto právního vztahu jsou vůči sobě v rovnoprávném postavení. Zvláštní senát proto z vyložených důvodů rozhodl, že příslušný vad rozhodnutí ve věci žaloby na poskytnutí finanční náhrady podle § 58 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. je soud v občanském soudním řízení.“*

- Konf 10/2008 – 15

VYUŽITÍ VLASTNICKÉHO PRÁVA JAKO NÁSTROJE K OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

http://www.jarojaromer.cz/spolek/wp-content/gallery/lokality_vse/sekaci.jpg

Státní vlastnictví

- **exkluzivita** (čl. 11 odst. 2 LZPS; vazba na čl. 7 Ústavy)
  - výhradní ložiska (tzv. horní regál)
  - v zásadě ve vybraných ZCHÚ
- **zákaz zcizovat**
  - přírodovědecky cenné pozemky
    - nemožnost zcizovat některé pozemky ve vybraných ZCHÚ ⇨ srov. Pl. ÚS 18/17 (zejména body č. 117 až 130)
  - rezerva státní půdy
    - program ochrany přírody, komplexní pozemkové úpravy atd.
- **předkupní právo**
  - § 61 ZOPK – pozemky ve vybraných ZCHÚ a související s jeskyněmi
  - § 13 ZSPP – nemovité národní kulturní památky

Dobrovolné nástroje (1)

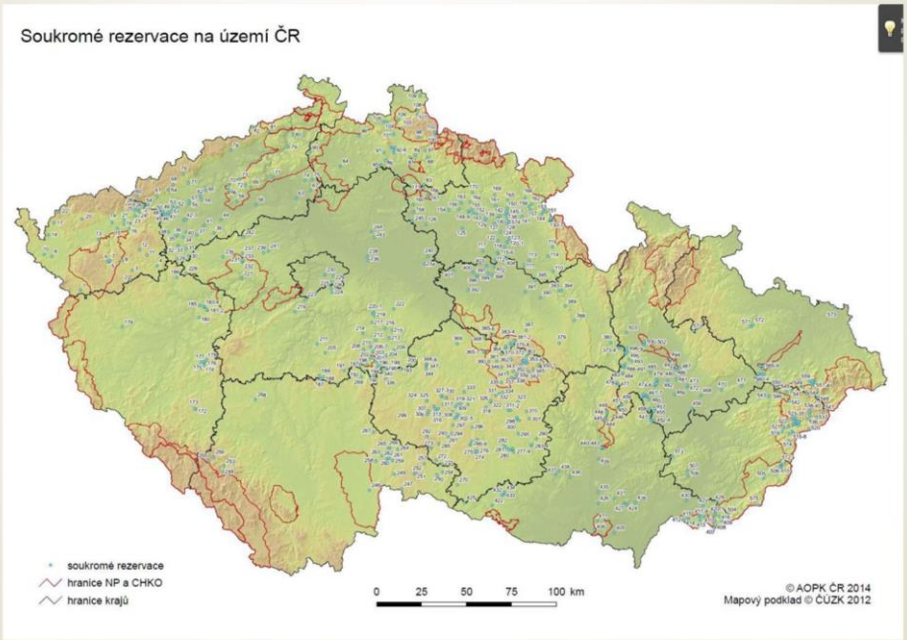

Podzim 2018

http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/soukrome-rezervace-v-ceske-republice/ - článek
http://www.casopis.ochranaprirody.cz/res/archive/039/004866.jpg?seek=1422479438

Dobrovolné nástroje (2)

Ambrozek zakázal fosfáty, některé prací prášky zdraží

21. února 2006 16:37

Prací prášky, do nichž dosud výrobci přidávali fosfáty, zřejmě brzy podraží. Důvodem je vyhláška ministerstva životního prostředí, která od 1. října zakazuje prášky s fosfáty prodávat. To přinutí některé producenty měnit receptury.

Prací prášek s fosfáty má od října zmizet. Ilustrační foto | foto: Profimedia.cz

Podle výrobců se bude opatření týkat zejména menších firem. Ty větší totiž fosfáty už dříve dobrovolně nahradily tzv. zeolity. To je i případ společnosti Henkel, která na českém trhu prodává například Persil. Právě Henkel nabídl zeolit jako patent i ostatním výrobcům.

- https://ekonomika.idnes.cz/ambrozek-zakazal-fosfaty-nektere-praci-prasky-zdrazi-pd9-/ekonomika.aspx?c=A060221_163751_ekonomika_maf
- srov. též nařízení Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 648/2004 ze dne 31. března 2004 o detergentech

Dobrovolné nástroje (3)

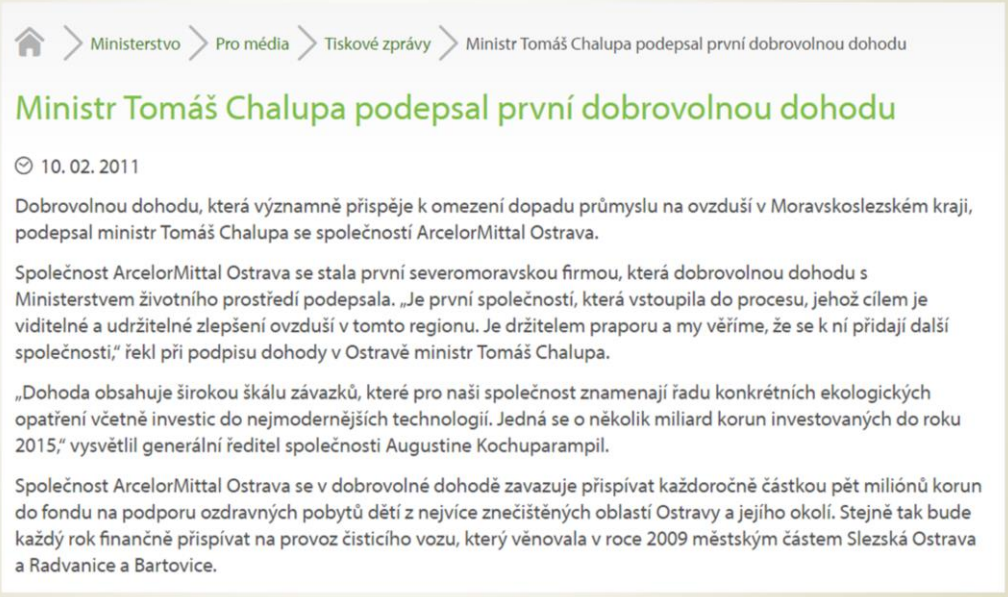

Ministerstvo > Pro média > Tiskové zprávy > Ministr Tomáš Chalupa podepsal první dobrovolnou dohodu

Ministr Tomáš Chalupa podepsal první dobrovolnou dohodu

10. 02. 2011

Dobrovolnou dohodu, která významně přispěje k omezení dopadu průmyslu na ovzduší v Moravskoslezském kraji, podepsal ministr Tomáš Chalupa se společností ArcelorMittal Ostrava.

Společnost ArcelorMittal Ostrava se stala první severomoravskou firmou, která dobrovolnou dohodu s Ministerstvem životního prostředí podepsala. „Je první společností, která vstoupila do procesu, jehož cílem je viditelné a udržitelné zlepšení ovzduší v tomto regionu. Je držitelem praporu a my věříme, že se k ní přidají další společnosti," řekl při podpisu dohody v Ostravě ministr Tomáš Chalupa.

„Dohoda obsahuje širokou škálu závazků, které pro naši společnost znamenají řadu konkrétních ekologických opatření včetně investic do nejmodernějších technologií. Jedná se o několik miliard korun investovaných do roku 2015," vysvětlil generální ředitel společnosti Augustine Kochuparampil.

Společnost ArcelorMittal Ostrava se v dobrovolné dohodě zavazuje přispívat každoročně částkou pět miliónů korun do fondu na podporu ozdravných pobytů dětí z nejvíce znečištěných oblastí Ostravy a jejího okolí. Stejně tak bude každý rok finančně přispívat na provoz čisticího vozu, který věnovala v roce 2009 městským částem Slezská Ostrava a Radvanice a Bartovice.

- http://www.mzp.cz/cz/news_110210_podpis_dohody
- http://www.mzp.cz/cz/dobrovolne_dohody_moravskoslezky_kraj
- https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2015/ostrava-dalsi-rok-se-znecistenym-ovzdusim/

Dobrovolné nástroje (4)

Obyvatelé Zábřehu v referendu odmítli prodej pozemků na stavbu papírny

13. ledna 2013 10:54

Referendum, ve kterém lidé ze Zábřehu na Šumpersku hlasovali o projektu stavby papírny a elektrárny Wanemi, skončilo pro firmu neúspěchem. Většina voličů dala negativní odpověď na otázku, zda má město prodat potřebné pozemky. Celkem v referendu hlasovalo 6 867 lidí a 5 241 z nich papírnu odmítlo.

V Zábřehu se v rámci prezidentských voleb konalo i referendum o tom, zda má město prodat pozemky na stavbu papírny a elektrárny Wanemi. | foto: Petr Janeček, MAFRA

http://olomouc.idnes.cz/referendum-o-stavbe-papirny-wanemi-v-zabrehu-f38-/olomouc-zpravy.aspx?c=A130113_104244_olomouc-zpravy_stk

Dobrovolné nástroje (5)

Spekulanti skoupili čtvrtinu Horního Jiřetína, domy chátrají

18. prosince 2016 0:44

Padesát let se lidé v Horním Jiřetíně na Mostecku bojí, že jejich domovy vymažou z mapy velkorypadla těžařů, kteří se chtějí dostat k uhlí. Teď v městečku mají strach z toho, co po sobě zanechají spekulanti. Ti skoupili velkou část domů, podle místních proto, aby uvolnili cestu těžařům k uhlí.

Obyvatelé Horního Jiřetína se léta brání tomu, aby jejich město vymazala z mapy rypadla těžařů. Domy prodat odmítají, někteří ale podlehli nabídkám podnikatelů, kteří domy skupují. | foto: Iveta Lhotská, MAFRA

http://zpravy.idnes.cz/reportaz-z-horniho-jiretina-ktery-je-ohrozen-tezbou-uhli-pmm-/domaci.aspx?c=A161215_2292667_domaci_jav

Dobrovolné omezení a aktivity

- **„soukromé rezervace“**
  - z vůle nestátního subjektu
    - pozemkové spolky – výkupy pozemků a jiné dohody s vlastníky
    - též smluvně chráněná území dle § 39 ZOPK (viz jaro 2017)
- **dobrovolné závazky a dohody**
- neprodání pozemku k činnosti s nepříznivým dopadem na životní prostředí
  - místní referenda; obchvat Plzně
  - diskuze u zrušení expropriačního titulu u těžby nerostů

- Obchvat Plzně: http://zpravy.idnes.cz/odpurci-dalnice-se-soudi-mezi-sebou-du9-/domaci.aspx?c=A030205_191454_domaci_nad
- Knotek, J. Postavení a role pozemkových spolků v ochraně životního prostředí. In: https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/Jancarova_vlastnik_podnikatel_zivotni_prostredi.pdf

Sousedské vztahy

- § 1013 OZ: „*Vlastník se zdrží všeho, co působí, že odpad, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, stín, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (imise) vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku; to platí i o vnikání zvířat.*“
- **tzv. privilegované imise** – úředně schválený provoz
- vztah k veřejnému právu (limitům)
  - samostatný nárok
  - přihlíží se k limitům; význam veřejnoprávních výjimek
- specificky účast v řízeních týkajících se životního prostředí → přednášky č. 11 a č. 12 (podzim 2018)

45

Majetková újma

- **závazky z deliktů** - viz přednáška č. 3
  - § 2971 OZ: náhrada nemajetkové újmy
  - u nepřisvojitelných složek životního prostředí nelze → odpovědnost za ekologickou újmu (viz též přednáška č. 3)
- odpovědnost za škodu způsobenou vybranými zvláště chráněnými živočichy (**zákon č. 115/2000 Sb.**)

- § 2971: Odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvlášť zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, **kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit**.